

Българската европейска столица на културата

През 2019 г. град от България, заедно с град от Италия, ще бъде европейска столица на културата. Процедурите по избор се съдържат в Решение № 1622 от 24 октомври 2006 г. на Европейския парламент и на Съвета на Европейския съюз.¹

Проектните предложения на кандидатите се оценяват от специална комисия в състав от 13 члена. Седем от тях се избират от европейски институции - двама души от Европейския парламент, двама — от Съвета на ЕС, двама — от Комисията и един — от Комитета на регионите. Останалите шестима се номинират от държавата членка, която ще излъчи европейска столица на културата след консултации с Комисията.

Критериите за оценка на културната програма са разделени в две категории — *Европейско измерение* и *Град и граждани*. *Европейско измерение* означава да се насърчава сътрудничество между хората на културата и изкуството и градовете от съответната държава членка и други държави членки във всички сектори на културата. Вторият критерий изисква да се подчертава богатството на културното разнообразие в Европа. И на трето място е изискването програмата да извежда на преден план общите аспекти на европейските култури.

По отношение на критерия *Град и граждани* програмата трябва да насърчава включването на жителите на града и неговите околности и да повишава техния интерес, както и интереса на живеещите в чужбина. А и резултатите от дейностите трябва да имат устойчив и траен ефект за развитието на града.

Важно място в процеса на действията, свързани с инициативата *Европейска столица на културата*, има Комисията за мониторинг и консултации. Тя наблюдава изпълнението на целите и критериите и подпомага работата на одобрените кандидати от момента на тяхното избиране до началото на събитието. Комисията се състои от седем експерти, които по подобие на Комисията по избор, са избрани от Европейския парламент, Съвета, Европейската комисия и Комитета на регионите. Заинтересованите държави членки също могат да номинират участник в тази комисия, но само със статут на наблюдател. Избраните градове периодично подготвят до Комисията доклади за напредъка.

От 2010 г. е учредена и Наградата *Мелина Меркури*. С нея ще бъдат удостоявани новите европейски столици на културата. Наградата е на стойност 1,5 млн. евро и заменя съществуващата досега субсидия, с която се финансират градовете домакини.

Разпределението на дейностите, свързани с инициативата *Европейски столици на културата* на кандидатите от България и Италия, изглежда по следния начин:

Хронология на събитията	Етап на процедурата	Отговорен орган
31 декември 2012 г. – 30 юни 2013 г.	Покана за представяне на кандидатури	Българското правителство Италианското правителство
1 юли – 31 октомври 2013 г.	Краен срок за отговор на поканата за представяне на кандидатури	Кандидатстващите градове
1 ноември - 31 декември 2013 г.	Среща на комисията за предварителен подбор (кратък списък)	Българското правителство Италианското правителство
1 юни – 30 септември	Среща на комисията за	Българското правителство

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:16:03:32006D1622:BG:PDF>

2014 г.	окончателен подбор	Италианското правителство
31 декември 2014 г.	Обявяване на резултата за града победител	Българското правителство Италианското правителство
31 март 2015 г.	Гласуване на кандидатурата от Европейския парламент	Европейски парламент
	Определяне на европейската столица на културата	Съвета на ЕС
31 декември 2016 г.	Първо заседание на Комисията за мониторинг и консултации	Българското правителство Италианското правителство
31 януари 2018 г.	Второ заседание на Комисията за мониторинг и консултации	Българското правителство Италианското правителство
30 септември 2018 г.	Връчване на парична награда Мелина Меркури	Европейската комисия
1 януари – 31 декември 2019 г.	Осъществяване на събитието	Избраните градове от България и Италия
31 декември 2020 г.	Заключителен доклад на Комисията за мониторинг и консултации	Българското правителство Италианското правителство

Въпросникът, който кандидатите попълват, е в шест раздела. Първият от тях засяга мотивите за кандидатирането на града за титлата *Европейска столица на културата*. Тук са целите, концепцията и мотото на програмата; участието на региона и ангажиментите на съответните власти; връзката на събитието с дългосрочното културно развитие на града и региона; установите връзки и общи действия с град от Италия, който ще бъде номиниран за столица на културата; сътрудничеството с други държави членки във всички сфери на културата; общите аспекти на европейските култури.

Важно място се отделя и на идеите за привличане на интереса на европейските граждани. Също така трябва да се посочи как ще се насърчи участието на хора на изкуството, заинтересовани лица от социално-културната сфера и жителите на града и региона в програмата. Набляга се и на връзката на програмата с дългосрочното културно и социално развитие на града. Върху положителната оценка на комисията се отразяват опитът и традициите във взаимодействието с европейските финансиращи програми и институции. Високо се оценяват конкретните действия на организаторите спрямо уязвими целеви групи (млади хора, малцинства и т. н.); иновационният смисъл на предложения проект и средносрочните и дългосрочните въздействия от гледна точка на развитието на града. Последователната политика за активното въвличането на гражданите при подготовката на програмата за кандидатстване също се възприема като добър показател.

Вторият раздел от въпросника за кандидатстване изисква представяне на структурата на програмата. Следва да се представи нейната продължителност и възловите събития. При планирането на дейностите е необходимо да се посочват ясни процедури за избор на определен проект в програмата.

Третата група въпроси засяга организирането и финансирането на събитието. По-специално става въпрос за вида и структурата на екипа, отговорен за изпълнението на проекта; взаимоотношенията с градските и регионални власти; как е бил избран или ще бъде избран художественият директор на събитието; как се разпределят отговорностите; как ще бъде организиран бюджетът на събитието – ресурси, финансови средства, съотношение помежду им; инвестиции и планове за привличане на спонсори.

Четвъртият раздел от въпросника е свързан с градската инфраструктура – транспортни връзки, капацитет за туристическото настаняване; по-важни проекти, които ще бъдат осъществени.

Петата група въпроси засяга комуникационната стратегия, насочена към популяризирането на събитието *Европейска столица на културата* сред обществеността и жителите на града и региона. Следва да се отдели специално внимание на партньорства с медиите за осигуряване на медийно покритие на събитието.

И последният раздел от въпросника е посветен на оценката и мониторинга на събитието. Тук се включват дейности, свързани със системни наблюдения на въздействието на програмата и нейните вторични ефекти и на финансовото управление.²

До края на 2014 г., когато ще станат известни европейските столици на културата за 2019 г., има немалко време. Високите изисквания към организаторите са истинско предизвикателство за всеки кандидат. Безспорно за България е, че това ще бъде най-мощното международно събитие в историята на страната ни. Показателни са неговите количествени параметри: ще бъдат реализирани вероятно между 300 и 500 културни проекта на територия от около 20 000 кв. км. По един или друг начин ще бъдат въввлечени около 2 млн. участници, посетители, изпълнители, организатори от страната и чужбина. В периода 2014 – 2020 г. одобреният град ще изразходва не по-малко от 50 млн. евро за подготовката и реализацията на културната програма.

Допълнително ще бъдат инвестирани 150 - 200 млн. евро в инфраструктурата – културни обекти, пътища, паркове и др. Голяма част от тези средства ще дойдат от структурните фондове на ЕС. По силата на действащата практика българското правителството също ще бъде задължено да включи приоритетно в инвестиционните си проекти редица обекти в избрания град и регион. От конкретните организатори в голяма степен зависи доколко ще бъдат ангажирани местни фирми за изпълнение на различни по рода си дейности, а от там и за откриване на допълнителни работни места. Всъщност големият шанс на инициативата *Европейски столици на културата* е да покаже нагледно как чрез културните дейности може да се генерира осезаем и траен икономически растеж на определен регион.

Опитът на досегашните 37 европейски столици на културата с малки изключения показва, че разумно и ефективно похарчените средства са своеобразен стимул и за увеличаване туристически поток, съживяването на различни производства и услуги, повишаването на качеството и квалификацията на човешките ресурси. Местните жители заживяват с по-голямо чувство на сплотеност, повишава се самочувствието им, че обитават привлекателно и търсено място.

Колкото повече институции осъзнаят възможностите на инициативата *Европейски столици на културата*, толкова повече хора у нас ще заживеят променен живот в по-добри условия. Дотогава е необходимо не само търпение, а и разнообразни граждански, политически, образователни и художествени инициативи.

Какъвто и да е резултатът за всеки от кандидатстващите български градове, ползите са безспорни. Придобива се ценен опит, проверен и до известна степен изстрадан в името на определена кауза. Гражданите създават у себе си нова чувствителност спрямо фактите в културата и изкуствата. Творческите професии и занимания придобиват така нужният им днес престиж и обществено признание. При всички случаи подобни резултати ще се отразят здравословно, както на обществения климат, така и на перспективите в живота на всеки отделен човек. Ето защо – заслужава си да се опита!

---

² http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc/ecoc_proposition_candidature_BG.pdf